

ОГНЯН САПАРЕВ
БЪЛГАРСКАТА НАУЧНА
ФАНТАСТИКА

chitanka.info

Фантастичното е било постоянен спътник на художествената измислица. Днес то е характеристика и на научните хипотези, а нерядко — и на самите научно-технически открития... С това ние, съвременниците на XX век, можем да се гордеем. Но не прекалено. Защото фантастичното във всички времена е било универсално средство за обяснение на необяснимото (естествено, на присъщото на всяка епоха ниво на научно мислене). Фантастичните образи на тотемизма, анимизма и антропоморфизма са предлагали на нашите прадеди единствено възможния и разбираем за тях „модел“ за обяснение на света. След като митологичните образи са били надживени като „научни“, те са останали като безценен източник на художественото творчество. Същото е станало с демонологията на средновековието, с тогавашните представи за формата на Земята или за структурата на мирозданието. Алхимиците всъщност са били едни самоотвержени фантасти, само че не са знаели това...

Именно фантастичното е предлагало и предлага *конкретен образ* на вечните мечти на човека *да знае повече и да може повече*. Несъмнено фотонният звездолет е по-удобно и по-съвършено превозно средство от летящото килимче, но психологическият механизъм и в двата случая е един и същ. Само амбициите са пораснали... С помощта на фантастичното човешкият дух се освобождава от железните окови на пространството и времето, прекрачва границите на собствената си биологична детерминираност, реализира мечтите си за абсолютно господство над природата. Това са изконни мечти на човека. Затова е вечно и фантастично: затова то се променя заедно с човека.

Фантастиката най-често се посочва като царство на художествената условност. Това е вярно, но е неточно: тя е царство на *фантастичната условност*. Защото има два вида художествена условност: *реалистична* и *фантастична*. Разликата между тях е в степента на вероятност и достоверност. Вазовата Рада Госпожина е също толкова реално несъществуваща и измислена, колкото и дамата с рентгеновите очи на Св. Минков. Но героиня като Рада Госпожина би могла да съществува, подобни на нея са съществували, докато съществуването на Мими Тромпеева е житейски невъзможно, недостоверно — но тъкмо това обстоятелство я превръща в образ-обобщение... Спецификата на художествената фантастика (за разлика от научно-популярната) може да се определи единствено, като се

изхожда от факта, че това е *художествена специфика*. А това означава: да се преценява фантастичното не само по себе си, а като елемент (принцип) на художествената организация на творбата.

Типологически критерий за фантастиката би могла да бъде *мотивировката на появата на фантастичното*. Характерна за научната фантастика е рационалната (научна или псевдонаучна) мотивировка. Тя шокира „здравия смисъл“ и създава онова колебливо доверие на читателя в „реалността“ на фантастичния свят (без което всъщност фантастиката не би могла да съществува), като свързва невероятното със солидната, точна и „достоверна“ аргументация на науката. Всяка друга аргументация в наше време би изглеждала смешна (освен ако е съзнателно търсена като пародия). В ХХ век само научният прогрес е в състояние да предложи адекватни средства за сериозно изображение на фантастичното. Защото всяко време има своя фантастика...

Като всяка литература, научната фантастика е адресирана към съвременността и съвременниците. Въпреки че много от нейните „изобретения“ се превръщат по-късно в действителност (макар и не точно в същия вид), нейните амбиции по същество не са пророчески. Просто човечеството упорито се стреми да реализира мечтите си. Хипотетичният образ на бъдещето, прогнозиран съобразно действащите в актуалната действителност тенденции, е по-скоро един *модел на неизвестното*, който поради механизма на нашето въображение се развива по аналогия или контраст на познато-човешкото. Това неизвестно би могло да стане реалност, ако... В това „ако“ — което фиксира позитивните и негативните тенденции на епохата ни — е патосът на научната фантастика, която служи честно на настоящето... изобразявайки бъдещето (най-често, макар и невинаги, обект на изображение на научната фантастика е именно бъдещето). Затова тя е подчертано *мирогледен жанр*: хипотетичният модел на неизвестното изразява отношението на автора към епохата, обществото, човека. Затова в съвременната фантастика се забелязват две успоредни линии. От една страна: демонизация на бъдещето, песимистичен израз на тревогата от социалните противоречия и двузначния прогрес на науката. От друга — оптимистично акцентуване върху съзидателните хуманни и социални сили. Тези тенденции намират израз и в отношението към техниката. На всеки, който се

интересува от съвременната фантастика, е направило впечатление, че у западните фантасти доминира тревогата от развитието на капиталистическото общество, остро сатиричното, а понякога и откровенно песимистично изображение на бъдещето. Разбира се, става въпрос за сериозните фантасти. Тези писатели разработват предимно конфликтите от типа „човек-машина“ и „човек-общество“ (враждебността на техническия прогрес спрямо човека; манипулацията на индивида от едно свръхтехнизирано консумативно тоталитарно общество). Авторите от социалистическите страни отделят особено внимание на мястото и смисъла на човешкото присъствие в космоса, на новите изисквания към човешката етика, които то поставя.

Доколкото в центъра на научната фантастика стоят проблемите на научно-техническия прогрес (нравствени, социални, философски), които засягат цялото човечество, тя не е само модерен, но и „космополитен“ жанр, който много се чете и превежда. Затова научната фантастика може да бъде един от най-резултатните канали за популяризирането на българската литература.

На среща на писатели-фантасти по време на изложението в Осака България е била спомената в числото на първите десет страни в света, които имат развита научна фантастика. Това е висока оценка за нашата неголяма по обем и без стари традиции, но жанрово разнообразна и художествено амбициозна научнофантастична литература, която има няколко значителни произведения.

Всъщност първият, неизвестен на съвременния читател български научнофантастичен роман е „О-Корс“ на Георги Илиев, издаден още през 1930 г. от печатница „Светлина“ — Стара Загора в 1000 броя. Поради угасването на слънцето, предизвикано от падането на Венера върху него, земята е скована в лед. Човечеството се е скрило в подземни градове, примирено със съдбата си. Само големият учен Виних Дъждански от страната Балк (нелишен от някои черти на свръхчовек) продължава своите опити за възбуждане на слънчевата дейност чрез лъчеви змиевици (ракети-мълнии). Опитът му успява, но той загива в предизвикания от враговете му бунт. При цялата си стилова примитивност и наивна научна аргументация, това

произведение е твърде любопитно и показателно. Преди всичко — с оригиналния си опит за въвеждане на жанрова терминология, опряна върху възможностите на българското словотворчество: звездовед, лъчевед, хаузина (хангар), лъчеви змиевици. Особено любопитно е въвеждането на понятието „силодей“: „силодейт, наричан някога «робот», негли за насмешка към народа, от който бяха заели думата — стоеше с изпънати стоманени ръце и нозе, в застинала величествена стойка до самата врата, а електрическите му очи излъчваха свръхнапрежение: чакаше знак, за да отвори, да изрече глухо и еднозвучно поздравя си и да се успокои...“ Друга особеност (характерна изобщо за жанра), която тази книга още веднъж доказва е, че по-смешно от научно-техническото остаряване е моралното остаряване: писателят може да се пооткъсне от техническото ниво на своето време, но не и от неговия манталитет и нрави. И ето — след толкова хилядолетия майката на младата героиня се оплаква: „О, колко клюкарства има на земята, дъще!“ и търси богат жених на дъщеря си...

От 1932 г. са двата разказа „Човекът, който дойде от Америка“ и „Маймунска младост“ от Светослав Минков — едно уникално явление в нашата литература. По времето, когато у нас процъфтява „витаминозната“ битова проза, Св. Минков внася със сатиричните си гротески модерна интелектуална проблематика и необичайни за тогавашната ни литература форми на художествено обобщение. Поставайки произведенията му в необичаен контекст, настоящият сборник ни предлага да прочетем този класик по нов начин — като писател-фантаст. Ефектът е удивителен: разказите му звучат съвсем, ама съвсем съвременно — и като проблематика, и като повествователна техника. Като че ли са писани днес... Смущаващото (гротесково) своеобразие на писателя, разглеждан в контекста на традиционната българска литература, се оказва съвсем „нормално“ в конвенциите на научната фантастика. Та това са „просто“ сатирични научнофантастични разкази (и в двата случая има подчертана рационална наукоподобна аргументация!). Отнемайки нещо от необичайността на Св. Минков, за която критиците толкова много обичат да пишат, това прочитане обаче доказва неговата актуалност и модерност; неизчерпаемостта на неговите произведения, отворени за различна интерпретация в различни културно-исторически периоди.

Затова пък на този етап изглеждат гротескови редица произведения на Йордан Радичков. Обикновено Радичков използва фантастичното като откровено условен, гротесково-алегоричен похват, без да търси „достоверна“ рационална мотивировка. Поместеният тук разказ „Коженият пъпеш“ е такова изключение в творчеството му, което потвърждава правилото. Както повечето негови творби, и той е скрито иронично-пародиен. След като натрупва сума загадки и „сериозно“ търси връзка между появата на листни гъсеници и приближаването на чужд звездолет, Радичков завършва разказа с перспективното утешение: „Отговорите ще ни даде бъдещето, нашето време е само на въпросите.“

„Коженият пъпеш“ е своеобразна антология на Радичковата фантастичност, обичаща съчетаването на крайности. От една страна — дребнава фактологична достоверност, от друга — появата на „хора от извънземен произход“: колкото тяхното поведение изисква научнофантастично обяснение, толкова го и пародира. И най-важното, с което разказът прави впечатление: оригиналната комбинация на „модерна“ и „архаична“ фантастика. Радичков успява да постигне иронично съчетание между хората от „извънземен произход“ и нашенските пръчове, суеверия и предания. Тъкмо в тази неочаквана връзка, която показва, че механизмите на всяка фантастика си приличат, защото са родени от вечното човешко желание да се обяснява по най-необикновения начин двусмисленото, е жилото на скритата ирония...

Настоящият сборник има амбицията да даде представителна картина на българската научна фантастика — доколкото това е възможно при ограничения му размер. Защото тринайсетте разказа не могат да изчерпат нито цялостното творчество на представените единайсет автора, нито цялостната изява на нашата фантастика. Затова поместените произведения трябва да бъдат поставени в по-широкия контекст на съществуващата българска научнофантастична литература.

Сериозните си литературни успехи българската фантастика постигна през последните 10–15 години. Но не трябва да подценяваме направеното по-рано — особено в доста развитата линия на нашата детско-юношеска приключенска и познавателна фантастика — започвайки може би с приказните „Ян Бибиян“ на Елин Пелин и „Жари и морското момиче“ на Емил Коралов. Тук трябва да отбележим

и по-редките произведения, които съчетават литературни качества и познавателни амбиции — като „Смелият чунг“ на Димитър Ангелов или „Фотонният звездолет“ на Димитър Пеев. Можем да срещнем и литературно безпомощни опити като „Покорителите на безкрая“ от Тотю Пенев. В областта на юношеско-приключенската фантастика работят Петър Стъпов („Тайната на кораба «Пирин»“), Петър Бобев („Опалите на Нефертити“), В. Райков и Г. Данаилов („Заклучената планета“) и др.

Приключенската линия е твърде популярна не само тук. Съвсем естествено — това е не само най-добрият път за овладяване на жанровите конвенции, но и привлекателна форма на излагане на фантастичните хипотези. От този вид е „Хелиополис“ на Хаим Оливер — неоригинално, но увлекателно четиво за апокалиптичен подземен град, построен от избягали фашисти... На особена почит у нас — както и навсякъде по света — се радва криминалната интрига, която невинаги разработва на приемливо литературно ниво фантастичното предположение. Добре е написан романът „Многото имена на страха“ на Любен Дилов, който обаче е повече шпионски, отколкото фантастичен. Успешно използват криминалната интрига и двама от авторите на сборника — Светослав Златаров („Случаят «Протей»“) и Йосиф Перец („Краят на осма база“). Тези разкази с органично съчетание на криминално и фантастично представят добре тази линия в нашата фантастика, чието най-добро постижение засега е романът на Атанас Славов „Факторът Х“ — оригинална като хипотеза среща с представител на друга цивилизация. Българските фантасти никога не са пренебрегвали занимателния момент, търсейки по-широк контакт.

Най-неочакваното в младата българска научна фантастика е, че най-значителните ѝ постижения са в опитите за философско проблематизиране на жанра. Преди всичко трябва да посочим най-големия успех на българската фантастика — романът на Любен Дилов „Пътят на Икар“ (Л. Дилов е автор още на „Атомният човек“, „Многото имена на страха“, „Тежестта на скафандъра“ и „Моят странен приятел астрономът“). Това е истински научнофантастичен епос, разгърнат върху повече от 400 страници. За сравнение — нека посочим, че той превъзхожда и като литература (пластически) я като диалектическо мислене (концептуално) прочутата книга на световноизвестния фантаст Артър Кларк „Космическа одисея — 2001

година“... Астероидът „Хидалго“ е превърнат в космически кораб за хиляда гениални избраници на човечеството. Това е първата интергалактическа земна експедиция, наречена „Икар“ според законите на древната символика. Той пътува вече 30 години, посрещайки хладнокръвно сюрпризите на космоса, които изправят хората пред необходимостта да преразгледат годността си за „истински граждани на Космоса“...

Идеята за продължителен полет на звездолет с всички произтичащи от това последици не е нещо ново — тя е „общо място“ в съвременната научна фантастика. Въпросът е как и защо е използвана. Само в нашата количествено скромна фантастика този похват е използван още два пъти — в „По голямата спирала“ на Атанас Славов и в „Гибелта на Аякс“ на Павел Вежинов. „Гибелта на Аякс“ е по-добре пластически изваяна — авторът е използвал някои похвати на приключенско-юношеската фантастика. Малко изсушена и конспективна като стил, „По голямата спирала“ на А. Славов конструира находчиво-парадоксално една твърде богата с философско-драматически възможности ситуация. Земята изпраща огромен звездолет към чужда цивилизация; корабът вече лети стотици години, поколенията се сменят, за правнуците земята е неясна легенда, те не разбират смисъла на полета, но се чувстват добре в своята „родина“. Талантливите потомци установяват, че експедицията е резултат на научно заблуждение: чуждата цивилизация никога не е съществувала, земята е приемала своите собствени деформирани сигнали. А. Славов намира човешки изход от тази абсурдна ситуация. Последните космонавти ще заселят една планета (по начин, който иронично напомня библейските легенди), осъществявайки безсмъртието на човечеството като „разпространение, разнообразяване и обогатяване на формите на мислещата материя“...

Към известните вече класически три закона на робототехниката на Айзък Азимов Любен Дилов добавя четвърти: роботът е длъжен при всички обстоятелства да се легитимира като робот. Така авторът избягва онези традиционни недоразумения с роботите, които отдавна са станали „общо място“ в жанра. Проблемът „човек-машина“ го занимава не социално-нравствено, а философско-антропологически. Машините са великолепен инструмент на познанието, но и негов ковчег: те дават безкрайни възможности на човека и му отнемат

свободата. Този „антимашинен“ патос отдавна не е чужд на Л. Дилов — той се проявява и в поместения тук разказ „Още по въпроса за делфините“. Но той е функция на неговата вяра във възможностите на човешкия дух, другото лице на императива за духовно себепознаване и възвисяване.

„Дух, който престане макар и за миг да трупа в себе си знания, веднага престава да бъде дух, връща се в лоното на биологическия автоматизъм. Оттук следва обаче — ако настояваме все пак за наличието на цел в тази наша игра срещу природата — че развитието на духа е всъщност битката на духа да излезе, да се откъсне от автоматизма, тоест от машината, все едно дали тя е от метал или е от живо месо.“

Тези мисли водят към централната философска идея на „Пътят на Икар“. За автора този полет в дълбините на галактиката има смисъл само като диалектически преход (скок) към един качествено нов *космически човек*, който ще се чувства уютно сред безкрайната ледена пустош на космоса: фамилиарното общуване с космоса трябва да предизвика революционен преход на земната цивилизация от планетарен тип в нова цивилизация от галактически тип. И всичко това — с помощта не на мистичната чужда цивилизация на А. Кларк от „2001 година“, а на потенциално дремещите в човека сили, разкрепостени в новата космическа обстановка, които осъществяват чрез необясними мутации непрекъснатостта на великата спирала на човешкото развитие.

Сред значителните художествени успехи на нашата фантастика е книгата на П. Вежинов „Сините пеперуди“. В едноименната новела, изхождайки от относителната диференциация и противоречие между трудово-творческата и забавно-развлекателната дейност на човека, П. Вежинов създава биологичен модел на това социално единство, обособявайки цветното царство на „сините пеперуди“ — консуматори на любов и развлечение — и сивата сфера на лишения от наслада съзидателен труд. Трактовката на проблема е философско-лирична и иронична, използват се конвенциите на приказката. Най-значителното постижение на книгата — както и едно от най-сериозните произведения на българската фантастика — е поместената и в сборника новела „Когато си в лодката“. В експресивна художествена форма (разказ в разказ) П. Вежинов развива идеята за своеобразното

космическо „прераждане“ на човешкия дух, за неговото неунищожимо присъствие във вселената. Чрез библейския символ на Мойсей авторът предлага като смисъл и съдържание на щастieto вечния неутолим стремеж, вечното търсене. Монтажът от няколко отделни разказа създава специфично художествено напрежение, чувство за панорамност на картината... В останалите научнофантастични произведения на П. Вежинов се забелязва любопитно противоречие. От една страна — идеята за суверенността на всяка цивилизация, за опасностите, свързани с намесата в чуждия свят („Над всичко“, „Спътник“). При това — потърпевша може да бъде не само по-неразвитата цивилизация, защото съществуването на всяка от тях има равни основания, а по-първичната е и по-природосъобразна, т.е. — по-човешка. От друга страна — идеята за братската взаимопомощ между цивилизациите („Гибелта на Аякс“) — но именно като помощ, не като намеса.

Разбира се, срещата на две чужди цивилизации може да се изобрази литературно примитивно и жанрово-технически наивно, с удивително кичов вкус — както е постъпил Атанас Георгиев в „Полетът към пурпурния дракон“.

Интересен гастрол в областта на научната фантастика направи Атанас Наковски с книгата си „Без сенки“. Едноименната новела, която е включена в сборника, е най-добрата от трите новели на книгата (в останалите две фантастичното е откровено условно използвано за целите на социалната критика, а похватът „смяна на временните плоскости“ затруднява четенето и идентификацията на героите). В новелата „Без сенки“ представителят на чужда, логически изсушена цивилизация по време на експерименталните си наблюдения у нас се увлича по едно младо момиче, нарушава правилата на контакта и за наказание е превърнат в човек и оставен тук — за да разбере с изненада, че да бъдеш човек е нещо доста сложно и обременително. Новелата има предимно психологически амбиции (образа на момичето и усещанията на новопокръстения човек), отколкото стремеж към философско-антропологическа дискусия за човешката природа в духа на Веркор.

Друг достоен за отбелязване писателски гастрол във фантастиката е сборникът на Александър Геров „Фантастични новели“. Той се състои от две свързани новели: „Неспокойно

съзнание“ и „4004 година“. Първата не е фантастична, тя изобразява кошмара на едно травмизирано от извращенията на култа съзнание. Тя е само пролог към втората, действително фантастична утопично-сатирична новела — малко наивна като фантастика, но с несъмнени литературни качества.

Фантастичната литература е сравнително обособена сфера със свои постоянни теми, образи, мотиви. Тя се променя с промяната на живота, приема нови образи и проблеми, но доколкото нейната художествено-образна система е относително самостоятелна, промяната става съобразно вътрешните закони на художествената специфика. А това означава — с ретранслация и трансформация на мотиви и образи: както пародийна, така и сериозна. Например финалът на книгата на А. Славов „По голямата спирала“ иронизира библейската легенда за непорочното зачатие, ореолите, ангелите и изгонването от рая... Любим похват на научната фантастика е преосмислянето на редица „съмнителни“ факти и събития от миналото, които дават възможност за двусмислено обяснение. В куриозната книга на Деникен „Спомени от бъдещето“ (по която беше направен филм, познат и на българската публика) всяко по-необичайно явление, всеки по-странен факт от човешката материална култура на миналото се обяснява със сензационна космическа намеса... Има значителен брой най-разнообразни научнофантастични тълкувания на потъването на Атлантида, на легендата за Содом и Гомор, за Фауст и Мефистофел. Една нова трактовка на легендата за Фауст и Мефистофел ни предлага и Светослав Славчев в новелата „Крепостта на безсмъртните“, поместена в сборника. Тя даде име и на неговата книга, съставена от седем научнофантастични разказа, сред които се открояват „Последното изпитание“ и „Гласът, който те вика“. Най-значителната творба е именно новелата „Крепостта на безсмъртните“. Представител на чужда, по-висша цивилизация, която е открила безсмъртието, го предлага на наш лекар като експеримент, който ще бъде наблюдаван. За доказателство го връща във времето на един от безсмъртните — Фауст или волгерът Лучиано — потомък на богомилите, алхимик и бунтар. „Истината“ се оказва доста по-различна от достигналата до нас легенда. Лучиано се отказва от безсмъртие и загива на кладата, а смъртта му се превръща в сигнал за въстание на градската беднота...

Книгата на Св. Славчев има интересни жанрови находки, макар и невинаги достатъчно литературно защитени. Той е един „типичен“ фантаст, а не писател, гастролиращ във фантастиката.

Картината няма да бъде пълна, ако не отбележим книгата на Здравко Сребров „Роман на едно откритие“, претърпяла много издания (първото е още през 1942 г.) и преработена от автора си. Също и романът на Недялка Михова „Звездите слизат по-близо“.

Сборникът съдържа още разказите „Владетелят на черния цвят“ на Магдалена Венцеславова и „Не стреляй дори на шега“ от Тошо Лижев. Първият е по-публицистичен, а вторият успешно развива жанра на космическата приказка.

Една значителна част от научната фантастика — включително и българската — е хумористично-сатирична. Затова нека се вгледаме, по-внимателно в мястото и ролята на смеха в този тип литература. Отношенията между фантастичното и смеха са сложни и многозначни: смехът е желан спътник и същевременно опасен враг на фантастичното. Той лесно го превръща в игра на фантастика, разголвайки художествено-условния характер на фантастичната действителност. Несъмнено част от хумористичната фантастика се намира на границата между фантастичната и нефантастичната литература, доколкото в много случаи смехът превръща фантастичното в похват: или по-точно — фантастичното се използва като похват за предизвикване на смях, но в своя прозрачен, алегорично-условен смисъл, без стремеж към създаване на колебливо доверие у читателя... Един характерен пример може да бъде книгата на Антон Донев „Фантастичен хумор“ — сборник от фейлетони, остроумно използващи фантастични „хватки“ за карикатурно хиперболизиране на злободневни теми.

Известна е мисълта на Маркс, че човечеството се смее, разделяйки се със своето минало. Интересното в хумористично-сатиричната фантастика е това, че човечеството, смеейки се, се издига над своето настояще, осъзнава неговата ограниченост. Образът на неизвестното е не толкова позитивен, колкото негативен: не толкова чрез конструиране на нещо ново, колкото чрез дестабилизиране (разобличаване) на настоящето — това още не е постигане на бъдещето, но е стъпка към него, негово неясно присъствие тук и сега. Смехът във фантастиката е също такава отрицание на „здравия

смисъл“, каквото са и технико-социалните утопии. Например той може да бъде насочен срещу човешката изостаналост, срещу неспособността на човека да излезе от черупката на закостенелите разбирания и да проумее необичайното. Такъв е например хубавият разказ на Любен Дилов „Още по въпроса за делфините“, поместен в сборника. Зад „антимашинния“ патос — израз на вяра във възможностите на човешкия дух, която изразяват думите на делфина, е спотаено жилото на иронията към страхливата глупост на човека, който не иска да повярва в съществуването на необикновеното въпреки неговата очевидност и малодушно се отказва от риска на познанието. Разказът е построен в два плана — сериозен (фантастичен) и сатиричен (реалистичен), които взаимно се обогатяват. Великолепен със своята абсурднопарадоксална находка е и разказът на Л. Дилов „Напред, човечество!“, който със средствата на фантастичната гротеска се подиграва с парадоксите на конвенционното човешко поведение и логика.

Трансформацията на мотиви и образи, която извършва научната фантастика, може да бъде не само сериозна, но и пародийна. Тя се среща по-често. Един забавен пример може да бъде научнофантастичната пародия „Ад“ от Агоп Мелконян, поместена в сборника, която предлага остроумна версия на разходката на Данте и Вергилий в ада (Автоматична Душеизтисквачка — съкратено АД)...

Най-последователен привърженик на хумористично-сатиричната фантастика у нас е Емил Манов. След „Фантастични истории“ (в сборника „Ваня и статуетката“), където фантастичното беше условно-алегоричен декор на сатиричното внушение, той издаде романа „Галактическа балада“. Това е остър сатиричен роман (не без влияние от „Часът на Бика“), който моделира кошмарната антиутопия на една цивилизация с мравешки социализъм от маоистки тип.

От казаното дотук е ясно, че повечето от успехите на българската научна фантастика са свързани с „космическата тема“. В това няма нищо чудно. Космосът е една великолепна „експериментална установка“, която предлага възможните най-големи удобства за моделиране (екстраполиране) на земните проблеми и тенденции. Например в „Пътят на Икар“, „Гибелта на Аякс“ и „По голямата спирала“ в различни варианти се появява проблемът за приемствеността и конфликта между поколенията в едно общество,

устремено към примамлива далечна цел: избрана от бащите, тя — след неизбежните корекции на времето и условията — става цел и на децата...

Българската научна фантастика опровергава със собствени сили закостенялото пренебрежение към жанра като четиво за любознателни и лековерни юноши. Тя доказва, че е литература. В най-добрите ѝ произведения фантастичните образи и обстоятелства са станали естетико-художествена реалност — превърнали са се в характери и конфликти, в нравствени дилеми, в художествена плът. Известно е, че ако притежава значителни художествени достойнства, научната фантастика продължава да бъде литература дори когато остарее и стане наивна като фантастика. Затова в подобни случаи по-добрият писател има предимство пред по-добрия „научно-технически пророк“. Достойнствата на художествено най-добрата част от нашата научна фантастика не са толкова „научно-технически“, колкото философски, социални, нравствени (естетически). Засега този вид литература у нас се пише повече от ерудирани писатели, отколкото от литераторстващи учени: това може би принизява размаха на нейните хипотези, но повдига художествено-пластическите ѝ достойнства.

Излиза, че неочакваната оценка в Осака не е лишена от основания...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.